

Posudek bakalářské diplomové práce

Název práce:	Ztvárnění krajiny v díle Josefa Čapka
Studijní obor:	Český jazyk a literatura
Autor/ka práce:	Jakub Jedounek
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Bubeníček, Ph.D.
Oponent/ka:	Mgr. et Mgr. Stanislava Fedrová, Ph.D.

Předkládaná práce je hodnocena

1. Z hlediska obsahového záměru, naplnění zadání a zpracování předepsané literatury
výborně
2. Z hlediska požadavků na jazykovou správnost (pravopisné a jiné jazykové chyby)
výborně
3. Z hlediska požadavků na formální úpravu, požadovaný rozsah, dodržování citačních norem, odkazy a bibliografii
výborně
4. Připomínky, náměty, otázky k rozpravě:

Na prvním místě hodnotím u předložené práce kladně volbu jejího tématu. Ač bylo tvorbě Josefa Čapka věnována již velké množství sekundární literatury, našel kol. Jedounek skutečně problematiku téměř nepojednanou (tj. nejvýš v interpretačních náznacích). Srovnání literární a výtvarné reprezentace se u Josefa Čapka jako tvůrce obou médií nabízí, ale dosud se odvíjelo především v úvahách o analogiích uměleckých směrů (co je či není secesního/kubistického v Č. textech) či na úrovni motivické (motivy cesty a poutníků, sociální témata ve výtvarném umění paralelní k postavám souboru Pro delfína, souvislost linořezu Jack Rozparovač/Fantomas se zločinci povídky "Plynoucí do Acherontu" apod. - viz Slavík - Opelík 1996, podrobněji např. nedávná studie Zuzany Stolz-Hladké). Navíc téma reprezentace krajiny v literatuře a výtvarném umění je zároveň dosti aktuální v současném vědeckém diskursu: po evropských a amerických mezioborových konferenčních jednáních na toto téma v posledním desetiletí začíná být aktuálnější i v českém kontextu (sborník Místo – prostor – krajina v literatuře a kultuře, 2012, další z ostravského symposia Reprezentace krajiny v literatuře a výtvarném umění vyjde v nejbližších měsících). Do tohoto badatelského kontextu tedy práce Jakuba Jedounka zapadá velmi dobře.

S literaturou k tématu je kol. Jedounek důkladně obeznámen a nakládá s ní kriticky, jak je dobře patrné zejména v samostatné souhrnné kapitole (přitom je jen logické, že samostatný kritický postoj je výraznější u hodnocení textů literárněvědných, zatímco u uměnovědných někdy unikne vytrvale opakované klišé, např. cykly Oheň a Touha jako "vrchol zápasu o člověka a svobodu", s. 10 - pochází od Pečírky?). Líbí se mi rovněž, že ani v této kapitole, ani dále v textu se nejedná o koláž citací, jak lze někdy u (nejen)

raných prací vidět, ale citací z autorit se využívá právě jen tam, kde je jich zapotřebí. Z monografických prací jsou v kapitole "Současný stav poznání díla Josefa Čapka" pojednány skutečně všechny podstatné texty, alespoň na okraj bych přesto ráda upozornila na monografii Petra Mareše Styl, text, smysl. O slovesném díle Josefa Čapka (1987). Toto upozornění ovšem není míněno kriticky (upravená kandidátská práce vyšla v nevelkém nákladu a oproti jiným není tak dostupná), ale spíše jako tip k dalšímu uvažování: jednak lingvostylistické Marešovy analýzy Čapkových textů, byť se krajiny dotýkají jen místy, budou kol. Jedoukovi blízké (o tom viz dále), jednak lze k tématu krajiny čerpat podněty především z kapitoly "Mezi slovem a obrazem".

Kapitola věnovaná definičnímu úsilí soustředěnému k reprezentaci krajiny v malbě a textu obecně není sice rozsáhlá, ale vzhledem k záměru práce dostačující. Pojednání o tradici krajinomalby je pouze náznakové zcela správně, excerpovat kunsthistorické práce obsáhleji by tu nebylo účelné. (Snad jen poznámku na okraj - o antickém malířství vůbec víme málo, nicméně malby v domech v Pompejích přesvědčivě ukazují existenci krajinářství jako samostatného žánru, nikoli krajiny jako pozadí figurálního námětu. Kriticky k vlastnímu druhému oboru ale dodávám, že z české uměnovědné produkce bych jen těžko doporučila spolehlivou souhrnnou práci k dějinám krajinomalby, ze zahraničních na prvním místě Landscape and Western Art Malcolma Andrewse, 1999). Rovněž východiska literárněteoretická, postavená na chápání krajiny jako narativního prostoru zprostředkovaného popisem, jsou vyložena smysluplně.

Zásadním interpretačním výkonem práce je vyčlenění několika typů Čapkovy reprezentace krajiny a srovnání práce v obou médiích. Podstatné přitom je, že práce zasahuje téma v Čapkově díle jako celku - nevybírám pouze texty, kde je uplatnění popisu krajiny výraznější složkou (např. Stín kapradiny či Kulhavého poutníka). Autor se nesnaží interpretovat násilně, podle předem nastaveného klíče - a tak bere v úvahu i texty, v nichž musí velmi pozornou interpretaci drobného úryvku uzavřít konstatováním, že "lyrický popis, který povídku otevírá, plní v textu spíše úlohu spouštěcího mechanismu pro následné asociace", s. 16 (obdobně krajina jako pouze dekorativní prvek či "prostorová kulisa", s. 17).

Vyhledávání interpretačních analogií v Čapkově výtvarné tvorbě považuji za velmi zdařilé. Už od základu se tak ruší rovněž časté klišé, že těžiště Čapkovy tvorby je především ve figurální tvorbě. Jedounek ovšem velmi správně ukazuje, že i figury mají kontext! Z výtvarného repertoáru je rozhodně ke srovnání co vybírat a tento výběr je jen záležitostí interpreta, pokud jej dostatečně vyargumentuje. Jako výhodná se tu ukazuje volba ukázek dobově ne zcela analogických (např. Stín kapradiny a těsně předválečný olej Myslivci v lese) - Jedoukovi se nejedná o analogie uměleckého směru (např. kubistická povídka, jak bylo řečeno výše), ale o principy tvorby jako celku na příkladu jednoho motivu a jeho ztvárnění. A přestože jsou v kontextu oboru, v jehož rámci je práce předkládána, jistě podstatnější interpretace literárních textů, je třeba říci, že interpretace výtvarných děl vycházejí z velmi podrobného pozorování, které neulpívá jen v rovině motivu, ale zabývá se i formou, barevností apod. Ostatně právě postřehy k analogiím ve formální rovině považuji snad za nejzajímavější (např. k oleji Vězeň, s. 20-21). V této souvislosti bych vážala snad jen s volbou akvarelu Milenci v lese, přeci jen se jedná o práci výrazně ranou a odlišnou od veškeré další Čapkovy výtvarné tvorby - rozumím sice její volbě v kapitole věnované krajině jako dekoraci, ale našla by se snad i analogie typičtější (vhodnější právě pro již zmiňované sledování tvorby jako celku).

U interpretací literárních textů bych ráda vyzdvihla pozornost k detailu (např. přechod z popisu předmětného světa k introspekci na příkladu pozorování hladiny rybníka stylizované různými prostředky jako nekonečná, s. 23-24) či sledování multisenzoriálních kvalit Čapkovy popisu krajiny (např. s. 18). Především ale lingvostylistické analýzy, které

jsou podkladem všech interpretačních závěrů - např. jak je z jazykového hlediska dosaženo "náhlého a nesmlouvavého nastolení obrazu" (s. 15), fantasknost zániku světa posilovaná prvky maximalizace (s. 18) či postřehy o vztahu stavových a procesuálních sloves na vyzvění dynamičnosti textu (s. 22).

Ke kapitole věnované dynamičnosti a statičnosti krajiny - kterou jako celek považují za nejvíce invenční z celé práce - doplňující otázku či částečný nesouhlas: Postřeh o vystavění popisu krajiny z pozice pohybujícího se pozorovatele v próze "Procházka" je trefný a v textu skvěle doložený (s. 22). Nezdá se mi ovšem, že by pasáž ze Stínu kapradiny, nabízená zde v ukázce jako kontrastní, byla skutečně postavena jako popis krajiny na pozorovateli nezávislý. Vždyť co jiného je uvození tohoto popisu, podíváme-li se jen na blízký kontext citované ukázky? "Ty krásný lese, lese veliký a voňavý, ty krásný lese československý!" raduje se Ruda Aksamit ze záplavy kolmé, vodorovné a šikmé zeleně" (Čapek 2005, 106) - následuje popisná pasáž. V širším kontextu pak myslím můžeme podobné motivy najít v próze častěji, např. když se o pár stran dříve dynamicky střídá popis s akcí, v níž Ruda s Vaškem "dobíhají ke kraji lesa [...] hop, svléknou ze sebe les" (ibid. 100) - následuje detailní záběr na porost okraje lesa, dynamizovaný posléze opět dvěma "divými běžci"; tj. kraj lesa je líčen právě tam, kde je tento popis účelný právě z konkrétního pohledu postav. Či dále: "Vláčně se za jejich kroky zavírá mláží. Jdou tiše a šikovně, sotva se větévka pohne." (ibid. 105)

Další případné otázky k menší diskusi: co přesně se míní "intermediálním pojetím" (s. 8) Lelia? Nezdá se mi, že by v následujících interpretacích bylo toto spojení dobře vysvětleno či "bylo potřeba". Podobně co znamená, že jsou Tři prózy "antiliterární" (s. 7) - zní to jako pouhé heslo. Formulaci "na objekty je nazíráno vždy z ideálního tvaru" na s. 19 příliš nerozumím, ale tuším, že se shodneme, nabídnu-li pro zmiňovaný linoryt vysvětlení v absenci lineární perspektivy, která určuje tradici evropského umění.

Práce je rovněž pečlivě redigovaná - formálně velmi důkladně dodržuje citační normu a také stylisticky je na dobré úrovni. Několik vybočení z vazby apod. především v prvních dvou kapitolách (s. 9: v pohádce ... přepracovanou ... a zdramatizovanou; s. 11: témata ... ponechává otevřené) je spíše drobným redakčním opominutím a rozhodně ne v takovém množství, aby opravňovaly snížené hodnocení práce v této rovině.

Celkový návrh hodnocení:

výborně

V Brně dne 31. května 2013

.....
Mgr. et Mgr. Stanislava Fedrová, Ph.D.